

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Andrzej Wróbel (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi M. R. prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą: A.

Fabryka [...]

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w W.

w sprawie V ACo .../17,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w W.

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Spółecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 grudnia 2017 r.,

oddala skargę.

UZASADNIENIE

M. R. prowadząca działalność gospodarczą pod firmą „A. Fabryka [...]”, reprezentowana przez radcę prawnego W. W., w skardze na przewlekłość postępowania wniosła o: 1) stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt I ACo .../16, toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w W., Wydział I Cywilny, wszczętego wnioskiem skarżącej, jako wierzyciela, z dnia 24 marca 2016 r. o stwierdzenie wykonalności i nadanie klauzuli wykonalności, na podstawie art. 1213 § 1 w zw. z art. 1214 § 2 k.p.c., wyrokowi Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w W., wydanemu przez ten sąd w dniu 8 marca 2016 r. w sprawie o zapłatę toczącej się przed nim z powództwa skarżącej przeciwko uczestnikowi, jako dłużnikowi - Spółce N. s.r.o. z siedzibą w Republice Czeskiej

pod sygn. akt SA .../15; 2) wydanie, w trybie art. 12 ust. 3 rzeczony ustawy, sądowi rozpoznającemu sprawę zalecenia podjęcia w terminie 14 dni odpowiednich czynności zmierzających do rozstrzygnięcia sprawy i wydania orzeczenia; 3) w przypadku uwzględnienia niniejszej skargi przyznanie, w trybie art. 12 ust. 4 rzeczony ustawy, od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej kwoty 20.000,00 zł (słownie: dwudziestu tysięcy złotych i 00/100 groszy); 4) zasądzenie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego na rzecz Skarżącej kosztów niniejszego postępowania.

W uzasadnieniu skargi podnosi się m.in., że dnia 24 marca 2016 r., skarżąca działając jako wierzyciel, złożyła do Sądu Apelacyjnego w W., I Wydziału Cywilnego, wniosek o stwierdzenie wykonalności i nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w W., wydanemu przez ten Sąd w dniu 8 marca 2016 r. w sprawie o zapłatę toczącej się przed nim pod sygn. akt SA .../15, z powództwa skarżącej przeciwko jej dłużnikowi - Spółce N. s.r.o. z siedzibą w Republice Czeskiej.

W związku z powyższym w dniu 9 listopada 2016 r., wskazany Sąd wezwał skarżącą do wpłacenia w terminie 14 dni zaliczki na koszty tłumaczenia na język czeski w kwocie 1.500,00 zł, pod rygorem zawieszenia postępowania; wezwanie zostało skarżącej doręczone w dniu 16 listopada 2016 r. W dniu 18 listopada 2016 r. pełnomocnik skarżącej udzielił odpowiedzi na ww. wezwanie Sądu, w załączeniu do której przesłał potwierdzenie uiszczenia ww. opłaty. Następnie, postanowieniami odpowiednio z dnia 1 marca 2017 r. (data doręczenia skarżącej - 10 marca 2017 r.) oraz z dnia 19 września 2017 r. (data doręczenia skarżącej - 2 października 2017 r.), rzeczony Sąd przyznał stosowne wynagrodzenie tłumaczowi.

Skarżąca jest zdania, że przy tak kształtującym się dotychczasowym przebiegu postępowania stanowczo wskazać należy, że pomimo upływu ponad 18 miesięcy od dnia złożenia wniosku przez skarżącą, Sąd nie wydał do dnia złożenia niniejszej skargi żadnego rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie. Wskazała przy tym, że jedyna aktywność Sądu ograniczyła się do zobowiązania skarżącej do wpłaty zaliczki na koszty tłumaczeń oraz doręczenia przez Skarżącą postanowień o przyznaniu i wypłacie wynagrodzenia należnego tłumaczowi z ww.

zaliczki. Ponadto, przez pierwsze 7 miesięcy od dnia złożenia przez skarżącą wniosku o stwierdzenie wykonalności, Sąd nie podjął jakichkolwiek czynności zmierzających do rozstrzygnięcia w przedmiocie ww. wniosku, a jego dalszych czynności również nie sposób uznać za zmierzających w jakikolwiek sposób do wydania rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

W ocenie skarżącej, sytuację w której pomimo upływu ponad 18 miesięcy od dnia złożenia pierwotnego wniosku o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu arbitrażowego nie zapadło jakiejkolwiek rozstrzygnięcie Sądu w tym przedmiocie, uznać należy za stan przewlekłości postępowania naruszający prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Odnosząc się do przesłanek zasadności niniejszej skargi stwierdza skarżąca, że z całą pewnością za terminowe nie należy uznać czynności podejmowane przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia co do istoty. Świadczy o tym chociażby wspomniany już fakt niepodjęcia przez Sąd jakiejkolwiek czynności w niniejszym postępowaniu w okresie przekraczającym pierwsze 7 miesięcy jego trwania. Warto przy tym także wskazać, że o należyтым zachowaniu Sądu nie świadczą wcale podejmowane przez niego dotychczas czynności, gdyż jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 9 września 2015 r., III SPP 20/15: „warunkiem zasadności skargi na przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona zwłoka w merytorycznym rozpoznaniu sprawy, a nie niepodjęcie przez sąd jakiejkolwiek czynności procesowej”. Skarżąca podkreśliła, że charakter sprawy jaką jest w tym przypadku, jedynie stwierdzenie prawomocności i nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi sądu arbitrażowego oraz jej faktyczna i prawna zawłość nie jest na tyle skomplikowana, by wymagała okresu przekraczającego 18 miesięcy.

Zdaniem skarżącej, sytuacja, w której wierzyciel pomimo uzyskania korzystnego dla siebie orzeczenia sądu arbitrażowego, nie może przez opieszałość Sądu przystąpić do dalszej realizacji swoich roszczeń choćby w postępowaniu egzekucyjnym, a w tym czasie jego dłużnik może swobodnie rozporządzać swoim majątkiem w celu skutecznego udaremnienia egzekucji, jest dla niego wysoce niekorzystna. Skarżąca jako wierzyciel pozostaje bowiem przez znaczny okres czasu w stanie pewnego „zawieszenia” prawnego, w którym nie może przedsięwziąć dalszych kroków w celu dochodzenia należnych jej roszczeń.

Skarżąca twierdzi, iż przewlekłość postępowania w niniejszej sprawie nie jest z całą pewnością spowodowana zachowaniem się strony skarżącej. Świadczą o tym chociażby wskazane w opisie dotychczasowego przebiegu postępowania odpowiedzi skarżącej na wezwanie Sądu z zachowaniem wyznaczonego ku temu terminu.

Skarżąca wskazała, że w niniejszej sprawie nie zachodzi „klasyczne” postępowanie klauzulowe regulowane przepisami Działu II Tytułu I Księgi III (Postępowanie Egzekucyjne) k.p.c. - „Tytuły egzekucyjne i klauzula wykonalności”, ale specyficzne postępowanie klauzulowe wszczęte na podstawie art. 1213 k.p.c. znajdującego się w Tytule VIII Księgi V (Sąd Polubowny/Arbitrażowy) k.p.c. - „Uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej”. Tym samym mając na względzie treść art. 1212 k.p.c., uznać należy, że dopiero stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego (arbitrażowego), zintegrowane w tym przypadku z jednoczesnym nadaniem mu klauzuli wykonalności, nadaje takowemu orzeczeniu moc wyroku. Innymi słowy, dopiero od tego momentu możemy mówić o istnieniu wyroku jako takiego, co przekłada się na zakończenie postępowania. Automatycznie więc uznać należy, że wszystkie czynności do opisanego powyżej momentu są w dalszym ciągu czynnościami w toku sprawy. Co więcej, w orzecznictwie Sądu Najwyższego znajdziemy pogląd, zgodnie z którym wyrok sądu polubownego do czasu jego uznania przez sąd powszechny nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2008 r., III CSK 163/08), co prowadzi chociażby do tego wniosku, że w przypadku odmowy uznania jego wykonalności skarżąca mogłaby dochodzić swoich roszczeń na drodze kolejnego powództwa, wytaczanego z tego samego tytułu.

Wiceprezes Sądu Apelacyjnego w W. zgłosiła swój udział w sprawie i wniosła o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843 z późn. zm.), ustawa ta reguluje

zasady i tryb wnoszenia oraz rozpoznawania skargi strony, której prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało naruszone na skutek działania lub bezczynności sądu lub prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze. W myśl ust. 2 tego artykułu, przepisy ustawy stosuje się odpowiednio, gdy na skutek działania lub bezczynności sądu albo komornika sądowego doszło do naruszenia prawa strony do przeprowadzenia i zakończenia bez nieuzasadnionej zwłoki sprawy egzekucyjnej lub innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Celem skargi jest przeciwdziałanie trwającej przewlekłości, zaś jej funkcją - przede wszystkim wymuszenie nadania sprawie odpowiedniego, sprawnego biegu procesowego. Służy temu zarówno samo stwierdzenie wystąpienia przewlekłości w postępowaniu (art. 12 ust. 2 ustawy), jak i możliwość zalecenia podjęcia przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie (art. 12 ust. 3 ustawy), a także ewentualne przyznanie „odpowiedniej sumy pieniężnej” jako wstępnej (tymczasowej) rekompensaty (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2004 r., III SPP 42/04, OSNP 2005 nr 5, poz. 71 i uchwała z dnia 19 stycznia 2005 r., III SPP 113/04, OSNP 2005 nr 9, poz. 135 oraz postanowienie z dnia 8 lipca 2005 r., III SPP 120/05, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 102).

Stosownie do art. 2 powołanej ustawy, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (ust. 1), przy czym dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty (ust. 2).

W orzecnictwie Sądu Najwyższego za przejaw naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki uważa się wielomiesięczną (roczną) bezczynność sądu polegającą na niewyznaczaniu rozprawy, także rozprawy apelacyjnej (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 384; z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120; z dnia 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007

nr 7-8, poz. 121; z dnia 14 marca 2007 r., III SPP 3/07), jeśli nie zachodzą okoliczności usprawiedliwiające opóźnienie. Nie jest to jednak sztywna cezura czasowa dla oceny zgodności postępowania z konwencyjnymi, konstytucyjnymi i proceduralnymi dyrektywami osądzenia sprawy w rozsądnym terminie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2014 r., III SPP 56/14 - niepublikowane).

Na szczególny obowiązek zorganizowania systemu jurysdykcyjnego tak, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzyganiu spraw sądowych w rozsądnych terminach w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 8 marca 2005 r. (III SPP 34/05, OSNP 2005 nr 20, poz. 327). Stwierdził w nim, że jest to zwłaszcza konieczne przy rozstrzyganiu spraw uznanych w wewnętrznym porządku prawnym za wymagające szczególnych procedur zapewniających sprawność i szybkość postępowań sądowych, do których zaliczają się sprawy z zakresu prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych, gdyż polegają one często na osądzaniu kwestii o życiowym znaczeniu dla zapewnienia bytu materialnego pracownikom lub ubezpieczonym.

Zasadniczo o nieuzasadnionej zwłoce można mówić wówczas, gdy postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne do jej wyjaśnienia, uwzględniając ocenę terminowości i prawidłowości czynności sądowych, ale także charakter sprawy, zachowanie strony, a w szczególności strony, która zarzuca przewlekłość postępowania. Ocena ta nie może być oderwana od obowiązku sądu rozpoznawania wszystkich wniesionych spraw bez nieuzasadnionej zwłoki, przy zachowaniu zasady rozpoznawania spraw według kolejności ich wpływu oraz uwzględnieniu przepisów nakazujących rozpoznawanie niektórych rodzajów spraw w ustawowo określonych terminach. Szybkość orzekania nie może bowiem stanowić przeszkody we właściwym funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości. Ocena, czy wystąpiła przewlekłość postępowania, jest dokonywana na podstawie obiektywnych i ustawowych kryteriów w odniesieniu do realiów faktycznych i prawnych danej sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 maja 2016 r., III SPP 52/16 - niepublikowane).

Przenosząc te oceny i ustalenia na grunt rozpoznawanej sprawy stwierdzić

należy, że wniosek skarżącej o stwierdzenie wykonalności i nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w W., wydanemu przez ten Sąd w dniu 8 marca 2016 r. w sprawie o zapłatę toczącej się przed nim pod sygn. akt SA .../15, z powództwa skarżącej przeciwko jej dłużnikowi - Spółce N. s.r.o. z siedzibą w Republice Czeskiej, wpłynął do Sądu Apelacyjnego w dniu 29 marca 2016 r.

Nie jest zasadny zarzut skarżącej, że jedyna aktywność Sądu ograniczyła się do zobowiązania skarżącej do wpłaty zaliczki na koszty tłumaczeń oraz doręczenia przez Skarżącą postanowień o przyznaniu i wypłacie wynagrodzenia należnego tłumaczowi z ww. zaliczki, a nadto, że przez pierwsze 7 miesięcy od dnia złożenia przez skarżącą wniosku o stwierdzenie wykonalności, Sąd nie podjął jakichkolwiek czynności zmierzających do rozstrzygnięcia w przedmiocie ww. wniosku, a jego dalszych czynności również nie sposób uznać za zmierzających w jakikolwiek sposób do wydania rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Zważyć bowiem należy, że po wpłynięciu wniosku, Sąd postanowił dokonać doręczenia pisma zgodnie z art. 1133 k.p.c., a wobec tego, że przesyłka sądowa powróciła w czerwcu 2016 r. niepodjęta przez adresata, Sąd obowiązany był ustalić, czy doszło do skutecznego doręczenia pisma. W tym celu Przewodnicząca I Wydziału Cywilnego pismem z dnia 23 czerwca 2016 r. zwróciła się do Ministerstwa Sprawiedliwości o nadesłanie tekstu prawa czeskiego regulującego zagadnienia dotyczące doręczeń pism sądowych. Tekst taki w wersji oryginalnej został Sądowi doręczony dnia 12 sierpnia 2016 r., co wymagało przetłumaczenia na język polski. Sąd zarządzeniem z dnia 9 listopada 2016 r. zobowiązał skarżącą do wpłacenia w terminie 14 dni zaliczki na koszty tłumaczenia na język czeski pod rygorem zawieszenia postępowania. Następnie dnia 15 grudnia 2016 r. Sąd zwrócił się do o przetłumaczenie (dziesięciu) przepisów czeskiego k.p.c., a dnia 9 maja 2017 r. o przetłumaczenie na język czeski wniosku skarżącej o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego. Dopiero uczynienie zadość tym wszystkim wymaganiom, co miało miejsce maju 2017 r., dało podstawę do podjęcia dalszych czynności procesowych.

Obecnie, pomimo ponaglenia Sądu z dnia 20 października 2017 r. nie wpłynęła żadna informacja od operatora pocztowego Republiki Czeskiej, na temat

doręczenia lub niemożności doręczenia pisma sądowego uczestnikowi - dłużnikowi zawierającego wniosek oraz załączniki (zgodnie z rozporządzeniem 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z 13 listopada 2007 r w sprawie doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych handlowych (doręczanie dokumentów) oraz uchylające rozporządzenie Rady Europy (WE) 1348/2000 oraz prawem Republiki Czeskiej).

Analiza podejmowanych przez Sąd czynności nie daje podstaw do przyjęcia, że były one podejmowane opieszale. Czas trwania postępowania w niniejszej sprawie jest pochodną wykonania wielu czynności technicznych, związanych z tłumaczeniem oraz zapewnieniem skutecznego doręczenia pism. Wprawdzie jest bezsporne, że postępowanie w sprawie toczy się ponad 18 miesięcy, lecz nie jest to skutkiem zaniechania lub beczynności Sądu. Ponadto, o nieuzasadnionej zwłoce można mówić wówczas, gdy postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne do jej wyjaśnienia, uwzględniając ocenę terminowości i prawidłowości czynności sądowych. Tymczasem Sądowi Apelacyjnemu nie można zarzucić, aby podejmowane przezeń czynności mające na celu zapewnienie prawidłowego biegu postępowania (doręczenie pism) były nieefektywne lub nieterminowe.

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.